

Handleiding voor leerkrachten PO

Organiseer je eigen verkiezingen

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Overzicht van alle stappen en opdrachten	4
Stap 1: Introductie	5
Stap 2: Richt een partij op	6
Stap 3: Schrijf een verkiezingsprogramma	7
Stap 4: Voer campagne	8
Stap 5: Breng je stem uit	9
Stap 6: Tel de stemmen	10
Stap 7: Vorm een coalitie	11
Bijlage 1: Notarisakte	12
Bijlage 2: Inschrijfformulier Kamer van Koophandel	13
Bijlage 3: Kandidatenlijst	14
Bijlage 4: Stempas	15

Inleiding

‘Organiseer je eigen verkiezingen’ is bedoeld als alternatief voor de Kinderverkiezingen. Kinderverkiezingen vinden alleen plaats voorafgaand aan de echte verkiezingen. Met de website www.kinderverkiezingen.nl en deze handleiding kunt u echter op elk gewenst tijdstip zelf verkiezingen organiseren op uw school. ‘Organiseer je eigen verkiezingen’ is bedoeld voor leerlingen van groep 7 en 8.

Leerdoel

Het doel van ‘Organiseer je eigen verkiezingen’ is leerlingen te laten ervaren hoe verkiezingen in zijn werk gaan door zelf het hele proces van verkiezingen te doorlopen. Leerlingen richten partijen op, voeren campagne en vormen na het uitbrengen van de stemmen een coalitie.

Daarnaast leren leerlingen bij deze verkiezingen dat de gemaakte plannen nooit volledig kunnen worden uitgevoerd. Na de verkiezingen vormen de leerlingen een coalitie en moeten ze een regeerakkoord presenteren. Welke plannen worden uiteindelijk uitgevoerd?

De verkiezingen

De verkiezingen op school draaien niet om het bestuur van het land, maar om het bestuur van de klas voor één dag. Alle leerlingen gaan een partij oprichten waarin zij hun plannen voor een ideale lesdag bedenken.

Ook in de echte politiek moeten politici zich aan regels houden. U kunt daarom een aantal regels opstellen waar de plannen aan moeten voldoen. Bijvoorbeeld verplicht eenhalf uur taal en rekenen in het dagprogramma.

Tijdsplanning

U kunt zelf een tijdsindeling maken. Bijvoorbeeld iedere dag een half uurtje werken aan de verkiezingen. U kunt er ook voor kiezen om stap 1 t/m 3 in één middag te doen, stap 4 in één middag. En stap 5 t/m 7 in één middag. Ten slotte heeft u nog een hele dag nodig om de plannen van de regering te laten uitvoeren.

Praktische informatie

- U kunt de leerlingen zelf groepjes laten maken, zo kunnen ze zelf kiezen met wie ze een partij willen oprichten. Maar u kunt natuurlijk ook zelf groepjes maken.
- We stemmen in dit project op de ‘volksvertegenwoordiging’. U kunt er ook voor kiezen om die bijvoorbeeld Tweede Kamer of gemeenteraad te noemen.
- In de volksvertegenwoordiging worden 9 leerlingen gekozen. Niet iedereen kan dus in de volksvertegenwoordiging komen.
- Uit de volksvertegenwoordiging wordt een regering gevormd van maximaal 3 leerlingen. Zij gaan de plannen uiteindelijk uitvoeren. De leerlingen die in de regering komen mogen niet in de volksvertegenwoordiging blijven. Daar komen dus weer nieuwe leerlingen in.

Tip

Lees ter inspiratie het boek ‘Groep acht aan de macht’ van Jacques Vriens. In dit boek laat Meester Mario groep acht een eigen klassenregering vormen. U kunt daarnaast ook de onderwijskrant ‘Groep acht aan de macht’ van ProDemos downloaden: <https://www.prodemos.nl/wp-content/uploads/2016/04/Kinderkrant-Groep-acht-aan-de-macht.pdf>

Overzicht van alle stappen en opdrachten

1. Introductie
  - 1.1 Test je kennis
2. Richt een partij op
  - 2.1 Bedenk jullie standpunten
  - 2.2 Verzin een naam
  - 2.3 Regel de officiële registratie
  - 2.4 Stel een kandidatenlijst op
3. Schrijf een verkiezingsprogramma
  - 3.1 Schrijf een verkiezingsprogramma
  - 3.2 Check op haalbaarheid
4. Voer Campagne
  - 4.1 Bedenk een campagnestrategie
  - 4.2 Maak een verkiezingsaffiche
  - 4.3 Schrijf een toespraak
  - 4.4 Nog meer campagne
5. Breng je stem uit
  - 5.1 Bereid de verkiezingen voor
  - 5.2 Verkiezingswaarnemers
  - 5.3 Maak een StemWijzer
  - 5.4 Breng je stem uit
6. Tel de stemmen
  - 6.1 Tel de stemmen
  - 6.2 Verdeel de zetels
  - 6.3 Maak de uitslag bekend
7. Optioneel: Vorm een coalitie
  - 7.1 Kies twee informateurs
  - 7.2 Ga onderhandelen
  - 7.3 Vorm een Coalitie
  - 7.4 Presenteer het akkoord
  - 7.5 Verdeel de verantwoordelijkheid

Stap 1: Introductie

Website

De leerlingen lezen bij stap 1 wat de bedoeling is van de website. Voordat ze aan hun eigen verkiezingen beginnen kunnen ze achtergrondinformatie lezen over politiek in Nederland.

Stap 1 geeft informatie over:

- Democratie
- Volksvertegenwoordiging
- Waar stemmen we op?

Daarnaast kunnen leerlingen het filmpje ‘Hoe wordt Nederland bestuurd?’ bekijken.

Duur:

10 minuten

Handleiding

1. Bekijk samen met de leerlingen het filmpje ‘Hoe wordt Nederland bestuurd?’
2. Leg uit dat alle Nederlanders vanaf achttien jaar mogen stemmen op de gemeenteraad, Provinciale Staten, Tweede Kamer en het Europees Parlement. We noemen al deze organen ‘volksvertegenwoordiging’.
3. Vertel dat jullie met de klas ook verkiezingen gaan organiseren. Welke partijen kunnen de klas het beste besturen?
4. Verdeel de klas in groepjes van maximaal 5 personen.
5. Er komt een ‘volksvertegenwoordiging’ en een ‘regering’. In de volksvertegenwoordiging is plaats voor 9 kinderen. Je kunt alleen inkomen als jouw partij genoeg stemmen heeft gekregen.
6. Laat de leerlingen eerst stap 1 online bekijken. Als ze de teksten gelezen hebben kunnen ze de politiek-quiz online maken.

Let op

Omdat alle kinderen zelf in een politieke partij zitten, is de kans groot dat iedereen op zijn eigen partij gaat stemmen. Daarom kunt u ervoor kiezen om de regel in te voeren dat je niet op je eigen partij mag stemmen. Vertel dit alvast aan het begin van het project om teleurstelling later te voorkomen

Stap 2: Richt een partij op

Website

De leerlingen richten in groepjes partijen op. Ook kunnen ze het filmpje 'Invloed uitoefenen' bekijken.

Duur

Stap 2 duurt in zijn geheel één lesuur.

Handleiding

1. Bekijk met de leerlingen het filmpje 'Invloed uitoefenen'. Vertel dat ze in deze opdracht invloed gaan uitoefenen door een partij op de richten. Leg aan de leerlingen de opdracht uit. Vertel waar de standpunten over mogen gaan.
2. Met stap 2.1 en 2.2 kunnen leerlingen zelfstandig aan de slag. Loop ondertussen rond om leerlingen op weg te helpen.
3. Bij stap 2.3 heeft u de rol van notaris en Kamer van Koophandel. Zorg dat u voor ieder groepje een lege notariële akte en een leeg inschrijvingsformulier van de Kamer van Koophandel heeft uitgeprint(zie bijlagen). Ieder groepje zal bij u terugkomen met een ingevuld exemplaar van de notariële akte en het inschrijvingsformulier. U controleert en ondertekent deze formulieren. Vervolgens geeft u het groepje een inschrijvingsnummer. U kunt zelf een nummer van acht cijfers verzinnen.
4. U kunt ervoor kiezen om bij de uitgifte van een inschrijvingsnummer de leerlingen een lege kandidatenlijst mee te geven(zie bijlage). U geeft aan dat ze dit formulier kunnen gebruiken bij opdracht 4. Zorg dan ook dat er voldoende lege kandidatenlijsten zijn geprint. De leerlingen zullen de ingevulde kandidatenlijst ook weer bij u inleveren. U vervult dan de rol van de Kiesraad.

Extra

Het is leuk om een naambordje met 'notaris' en 'Kamer van Koophandel' te maken. Zet het bordje 'notaris' voor de stapel met de lege notariële aktes. Het bordje met 'Kamer van Koophandel' zet u voor de inschrijvingsformulieren. Als u een lege kandidatenlijst wilt meegeven, kunt u voor die stapel een naambordje neerzetten met 'Kiesraad' erop.

Schrijf eventueel op het bord een tijdschema waardoor leerlingen zien hoeveel tijd ze nog hebben voor ieder afzonderlijk onderdeel van deze stap. Zo voorkomt u dat leerlingen aan het einde van de les nog niet klaar zijn.

Stap 3: Schrijf een verkiezingsprogramma

Website

De leerlingen maken in deze les een verkiezingsprogramma.

Duur

Stap 3 duurt in zijn geheel ongeveer één lesuur.

Handleiding

- De leerlingen gaan een verkiezingsprogramma schrijven van ongeveer 1 A4. In het verkiezingsprogramma schrijven zij precies op hoe de dag er volgens hen uit moet komen te zien. Geef vooraf duidelijk aan wat de regels zijn. Bijvoorbeeld: vijf activiteiten van een half uur, waaronder minstens een half uur rekenen en een half uur taal. Of bijvoorbeeld verplicht een uur sport of handenarbeid. U bepaalt de basisregels, de leerlingen vullen de dag verder in.
- Als de leerlingen hun plannen hebben opgeschreven moeten ze gaan berekenen of de plannen wel haalbaar zijn. Kosten de plannen geld? Hoe willen ze aan dit geld komen? U kunt bijvoorbeeld een maximumbedrag afspreken dat er als 'belasting' geïnd mag worden. Bijvoorbeeld vijftig cent per leerling. De leerlingen kunnen ook een markt of een sponsorloop organiseren om geld binnen te halen.

Stap 4: Voer campagne

Website

De leerlingen geven in deze les vorm aan hun verkiezingscampagne. Ze gaan proberen om zoveel mogelijk stemmen te werven. Ook kunnen ze het filmpje 'Campagne voeren' bekijken.

Duur

Stap 4 duurt maximaal één lesuur.

Handleiding

1. Bekijk met de klas het filmpje 'Campagne voeren'.
2. Daarna kunnen de leerlingen zelfstandig aan de slag met de opdrachten op de website. Zorg dat u gekleurd papier en stiften klaar heeft liggen voor het maken van de posters.
3. Aan het einde van de les moeten alle lijsttrekkers een korte toespraak houden van maximaal één minuut. Hij of zij vertelt daarin de plannen van zijn of haar partij. Zo krijgen alle leerlingen een beeld van wat de verschillende partijen willen. Zorg voor een spreekgestoelte waarachter de lijsttrekker kan staan.
4. Na de les hangt u alle posters op in het lokaal of ergens op een zichtbare plek in de school.

Stap 5: Breng je stem uit

Website

Het is zover, na het oprichten van de partijen en de campagne mogen de leerlingen nu eindelijk gaan stemmen. Op de website staat allerlei informatie over de stemprocedure en de regels van het stemmen. Ook kunnen ze het filmpje 'Verkiezingen' bekijken.

Handleiding

1. Vandaag wordt het lokaal omgebouwd tot stemlokaal. Zorg dat u een stembus heeft, het liefst een die afgesloten kan worden. Ook moet er in het lokaal een ruimte komen die dienst doet als stemhokje.
2. Zorg dat u voor alle leerlingen een stempas heeft geprint (zie bijlage).
3. Maak zelf stembiljetten waarop alle partijen staan vermeld, print deze ook uit.
4. Kies bij aanvang van de les drie leerlingen die aan de slag gaan als leden van het stembureau. Zij zorgen dat het stembureau goed wordt ingericht, dat de stempassen worden uitgedeeld en dat er stembiljetten klaarliggen. Ook zijn zij aanwezig bij het stemmen en zullen helpen met het tellen van de stemmen.
5. Bekijk voor het stemmen gaat beginnen het filmpje 'Verkiezingen' op de website. Bespreek met de leerlingen of deze verkiezingen aan alle regels voldoen.
6. Als alles klaar is (lokaal ingericht, stembiljetten geprint, stembus op slot) kunnen de verkiezingen beginnen. Laat de leerlingen één voor één hun stem uitbrengen.

Stap 6: Tel de stemmen

Website

De leerlingen tellen de stemmen en berekenen de uitslag.

Handleiding

- Schrijf op het bord onder elkaar de namen van de partijen. Hierachter kan de uitslag per partij geturfd worden. Schrijf op het bord ook per partij de kandidaten op. Hierachter kunt u vervolgens de voorkeurstemmen turven.
Het schema komt er ongeveer zo uit te zien:

Partij	Aantal Stemmen	Kandidaten	Aantal stemmen
Partij A		Mike Hamid Sara Maria	I II III II
Partij B			
Partij C			

- Laat twee leerlingen die benoemd zijn tot leden van het stembureau de stemmen hardop voorlezen. De derde leerling mag de stemmen turven op het bord.
- Laat de leerlingen als volgt de stemmen voorlezen: 'Partij A, Jayden. De leerling die turft zet dan twee streepjes, één bij de partij en één bij Jayden.
- Tel het totaal aantal uitgebrachte stemmen. Deel dat door het aantal zetels (9). Dat is de kiesdeler. Als er 27 stemmen zijn uitgebracht heb je dus 3 stemmen nodig voor één zetel. Ook bij 28 zetels is de kiesdeler 3 (3,11).
- Reken uit hoeveel zetels de partijen hebben behaald aan de hand van de kiesdeler. Er blijven dan nog reststemmen over. Partij A uit het voorbeeld heeft bijvoorbeeld 1 stem over. De partij die de meeste reststemmen heeft krijgt een extra zetel. Bij een gelijk aantal voor meerdere partijen wordt er geloot.
- Als alle zetels verdeeld zijn maakt u de uitslag bekend. Welke leerlingen hebben een zetel behaald?

Stap 7: Vorm een coalitie

Website

De leerlingen formeren een coalitie en kunnen het filmpje 'Keuzes maken' bekijken.

Handleiding

1. Leg uit dat in een democratie wetten altijd goedgekeurd moeten worden met een meerderheid van stemmen. Dus een partij met twee zetels redt het niet alleen. Die partij moet samenwerken om zijn plannen uit te kunnen voeren. Daarom kunnen partijen niet altijd al hun beloftes waarmaken. Ze moeten compromissen sluiten.
2. Bekijk klassikaal het filmpje 'Keuzes maken'.
3. Vertel de leerlingen dat we nu een coalitie gaan vormen. Uit de coalitie komt een regering van drie kinderen. Zij gaan de plannen uitvoeren. Eerst moet gekeken worden welke partijen samen een meerderheid hebben en welke partijen samen kunnen werken.
4. Laat de leerlingen opschrijven welke plannen ze écht uit willen voeren. Ze geven die plannen een waardering van 3 tot 1. Het belangrijkste plan krijgt drie punten.
5. Daarna mogen de partijen met elkaar gaan onderhandelen. Ze mogen dit zelf doen, u loopt rond om aan te sturen.
6. Als twee of drie partijen uit de onderhandelingen zijn gekomen en samen willen werken dan mogen zij een regeerakkoord gaan schrijven. De drie leerlingen die de plannen gaan uitvoeren komen in de 'regering', zij zitten niet langer in de vertegenwoordiging, andere partijleden vullen hun plaatsen op. Wie gaat welke taak uitvoeren?
7. Zet de nieuwe regering voor tien minuten in een aparte ruimte, of in een hoekje van de klas. Ze mogen daar hun nieuwe plan schrijven. Ook moeten ze de taken verdelen.
8. Na tien minuten presenteert de lijsttrekker van de grootste partij het nieuwe regeerakkoord. Hij maakt de definitieve plannen voor de lesdag bekend.

Notariële akte

---

akte van oprichting

Naam partij: _____

Datum: _____

Heden, _____ (datum), is voor mij verschenen _____ (vul je naam in) te _____ (vul plaats van de school in).

De aanvrager, heeft verklaard, in aanmerking nemende dat:

-de vereniging minimaal twee leden heeft .

-de inschrijving bij de Kamer van Koophandel heeft plaatsgevonden

-dat nadere inlichtingen zijn verstrekt over de Kieswet en de daaraan gebonden verplichtingen.

Handtekening notaris:

Handtekening partijvoorzitter:

Lever deze notariële akte in bij de nota

Inschrijvingsformulier Kamer van Koophandel

Dit gedeelte wordt door de Kamer van Koophandel ingevuld:

Datum van ontvangst:	Datum inschrijving:
KvK nummer:	

In te vullen door de aanvrager:

1.1. Heeft u al een notariële akte ingeleverd? Ja Nee

1.2. Wat zijn de gegevens van de stichting of vereniging?

naam:
evt. verkorte naam:
datum van oprichting:

2.3. Wat zijn de activiteiten van de stichting of vereniging?

--

2.4. Heeft de stichting of vereniging een vestiging? Ja Nee

2.5. Wat is het telefoonnummer, het webadres en het e-mailadres van de vereniging of de stichting?

telefoonnummer 1:	webadres:
telefoonnummer 2:	e-mailadres:

2.6. Ondergetekende verklaart dat dit formulier naar waarheid is ingevuld

achternaam en voorletter(s):	datum:
handtekening:	

► Lever dit inschrijvingsformulier in bij de Kamer van Koophandel

Kandidatenlijst

Naam van de partij: .....

Kandidaten:

1. Lijsttrekker: _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____

<h1>STEMPAS</h1>	
Oproep voor de verkiezingen van ..... (school)	Naam: _____ _____
Op.....(datum)	Geboortedatum: _____ _____
ProDemos – Huis voor democratie en rechtsstaat	

<h1>STEMPAS</h1>	
Oproep voor de verkiezingen van ..... (school)	Naam: _____ _____
Op.....(datum)	Geboortedatum: _____ _____
ProDemos – Huis voor democratie en rechtsstaat	